

การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ มุมความรู้ตลาดทุน
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Evaluation of the SET Corner Learning Activities Organized by the Office
of Academic Resource Services and Information Technology,
Rajabhat Maha Sarakham University

สุวรรณ อภัยวงศ์¹

Suwan Apaiwong¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินกิจกรรมการเรียนรู้มุมความรู้ตลาดทุนสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ มุมความรู้ตลาดทุน สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามทุกชั้นปีที่ลงทะเบียนเรียนและจากการสมัครเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบทดสอบ แบบสอบถาม และแบบสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติคำนวณ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ผลประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ มุมความรู้ตลาดทุนทั้ง 3 กิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า

1. การฝึกอบรมเรื่อง การวางแผนและใช้เงินอย่างชาญฉลาด พบว่า คะแนนการทดสอบก่อนฝึกอบรมมีความสัมพันธ์คล้อยตามกันกับคะแนนทดสอบหลังฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อเนื้อหาและต่อวิทยากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า รายการที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ความรู้ที่ได้รับ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ เหตุผลที่ผู้รับการอบรมเข้าร่วมอบรมมากที่สุดคือ การนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนการใช้จ่ายเงิน และมีข้อเสนอแนะว่า ทำให้เกิดการออมที่ดีขึ้นในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งมีการบอกวิธีการออมที่ดีต่อ ๆ กันด้วย ควรจัดให้มีการให้ความรู้ด้านการออมและการวางแผนการเงินขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดเป็นอุปนิสัย ทั้งนี้ควรจัดให้มีการฝึกอบรมดังกล่าวแล้วให้นักศึกษากลุ่มอื่น ๆ

2. การอบรมทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย พบว่า ทักษะจากการทำบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะในการทำบัญชีอยู่ในระดับมากทุกรายการและมีข้อเสนอแนะว่า ควรทำบัญชีทุกวันอย่างต่อเนื่อง ควรสอนหรืออบรมให้นักศึกษาทำบัญชีจนเป็นพื้นฐานของการวางแผนทางการเงิน ตลอดจนส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักใช้เงินอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้อาจารย์ควรแนะนำส่งเสริมให้นักศึกษาทุกคนรู้จักการทำบัญชี

3. การสืบค้นจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ผู้เข้าอบรมทุกคนได้เข้าใช้เว็บไซต์โดยมีความถี่ในการเข้าใช้มากที่สุดคือ 4-6 วันต่อครั้ง เหตุผลที่เข้าไปใช้เว็บไซต์มากที่สุดคือ ทราบหลักวิธีการออม รองลงมาคือ ต้องการแก้ไขปัญหาทางการเงิน และน้อยที่สุดคือ ต้องการแก้ไขปัญหาครอบครัว ในด้านการนำความรู้จากเว็บไซต์ไปใช้มากที่สุด คือ ใช้วางแผนการเงิน รองลงมาคือ หาความรู้เพิ่มเติม และน้อยที่สุดคือ แนะนำบุคคลอื่นให้เข้าใช้ เนื้อหาของเว็บไซต์ที่น่าสนใจคือ ทุกคนได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่วนด้านทักษะสืบค้นจากเว็บไซต์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รับต้นฉบับ 22 มิถุนายน 2554 รับลงตีพิมพ์ 20 กรกฎาคม 2554

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รายการที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือ มีจำนวนเงินเก็บสะสม และมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการพัฒนาออกแบบเว็บไซต์ให้น่าสนใจมากขึ้น และควรเพิ่มเนื้อหาสาระให้หลากหลายมากขึ้น

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้ มุมความรู้ตลาดทุน

ABSTRACT

This research aimed to evaluate the SET corner learning activities organized by the Office of Academic Resource Services and Information Technology, Rajabhat Maha Sarakham University; and to study participants' satisfaction with the SET corner learning activities. Samples for this study were 40 students who enrolled and applied to participate in this SET corner learning activity on every level of Rajabhat Maha Sarakham University. The instruments used to collect data were a test paper, a questionnaire, and a survey paper. The statistics used for analyzing data was percentage, mean, standard deviation and simple correlation coefficient.

Results of the evaluation of the three SET corner learning activities were as follows:

1. Regarding smart planning and spending money training, it was found that there was a significant correlation between the pre-test scores and the post-test, at the .05 level. The participants' overall satisfaction with the contents and guest speakers was rated at a high level. Considering in each aspect, the samples' satisfaction was rated at the highest level. They could apply the acquired knowledge. Their reasons for participating in the activities were to apply the knowledge in money spending that was rated at the highest level: that is, applying their knowledge in making spending plans. The samples suggested that there should be better daily savings and dissemination of savings techniques. They also suggested that there should be more training that encourages habitual savings, and these activities should be organized for other groups as well.

2. On training accounts of income and expenses, it was found that the participants accounting skill was at a high level overall. Considering in each aspect, it was found that accounting skills in specific areas showed a high level in every aspect. The daily accounts should be provided regularly; students should learn how to spend money systematically. Besides, teachers should teach accounting.

3. Regarding retrieval through the website of the Office of Academic Resource Services and Information Technology, it was found that the participants who most visit the website did so once in 4-6 days. Their reasons for using the website were to know the principles of savings and to solve financial problems while to solve family problems was rated lowest. The areas of knowledge from the website that was most applied were financial planning and seeking additional knowledge; while advising others was rated lowest. According to them, the website contents were interesting, increased their knowledge and could be applied in the future. The participants' overall skill in searching the websites was found at the high level. When specific areas were analyzed, the study showed that total savings was rated as moderate satisfaction. However, they suggested that the website should be better designed and developed to be more interesting and there should be a greater variety of content areas.

Keywords : Learning Activity, SET Corner

บทนำ

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย เป็นศูนย์การเรียนรู้ และทำหน้าที่สนองตอบต่อพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 (2542) มาตรฐานห้องสมุด พ.ศ. 2549 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (2549) และยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (2550) กล่าวคือ สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตหลากหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก เพื่อตอบสนองความต้องการในยุคสังคม การเรียนรู้ พร้อมทั้งให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มุมความรู้ตลาดทุน (SET corner) เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญแหล่งหนึ่งของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้รับมอบจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วยชุดคอมพิวเตอร์ สื่อความรู้ ในการให้บริการเผยแพร่ เพื่อส่งเสริมให้ศึกษาการเรียนรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับตลาดทุน แนวทางการออม การลงทุน และการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพในด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน และการบริหารธุรกิจ ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศจึงจัดได้ให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และรูปแบบของกิจกรรมนั้นเกิดขึ้นจากการศึกษาพฤติกรรมและปัญหาการใช้จ่ายเงินของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (สุวรรณ อภัยวงศ์, 2550) พบว่า นักศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินถึงร้อยละ 84.51 มีหนี้สิน ร้อยละ 58.79 และมีความต้องการแสวงหาความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน สำหรับรูปแบบกิจกรรมที่นักศึกษาต้องการ ได้แก่ การฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ความรู้จากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รายการวิทยุ นิทรรศการ และจากหน่วยประชาสัมพันธ์สัญจร (Road show)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากมุมความรู้ตลาดทุนเป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศได้จัดขึ้น ให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปสู่กระบวนการคิดในการเสริมสร้างพัฒนาคุณลักษณะ และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต ดังนั้นเพื่อให้ทราบ

ผลของการจัดกิจกรรมดังกล่าวว่ามีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา และนักศึกษามีความพึงพอใจเพียงใด จึงนับเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศจำเป็นต้องศึกษาถึงผลของการจัดกิจกรรมด้วยเหตุปัจจัยที่ได้กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเพื่อประเมินกิจกรรมการเรียนรู้มุมความรู้ตลาดทุน สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ มุมความรู้ ตลาดทุน สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ มุมความรู้ตลาดทุน สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามทุกชั้นปีที่ลงทะเบียนเรียน จำนวน 40 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้กิจกรรม และได้มาจากการสมัครเข้าร่วมกิจกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลความต้องการรูปแบบกิจกรรมที่สามารถส่งเสริม วางแผนใช้จ่ายเงินของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 3 ลำดับแรก มาทดลองใช้ได้แก่ การฝึกอบรมเรื่อง การวางแผนและใช้จ่ายเงินอย่างชาญฉลาด การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการสืบค้นจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การออกแบบและทดลองกิจกรรมการเรียนรู้มุมความรู้ตลาดทุน สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ดังนี้

1.1 การฝึกอบรม เรื่อง การวางแผนและใช้เงินอย่างชาญฉลาด มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องการวางแผนและใช้จ่ายเงินอย่างชาญฉลาด เพื่อส่งเสริมสร้าง

วินัยในการใช้เงินและการออม และเพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง วิทยาการในการอบรม คือ อาจารย์ดุสิต จักรศิลป์ จากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี วิทยาการอาสา สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.2 การอบรมทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ฝึกปฏิบัติทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย โดยใช้สมุดบัญชีรายจ่าย “จดแล้วรวย” ของ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยให้กลุ่มตัวอย่าง ทำการบันทึกลงในสมุดบัญชี เป็นเวลา 3 เดือน

1.3 การสืบค้นจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ <http://arc.m.rmu.ac.th/setcorner> มีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวของมุมความรู้ตลาดทุน ติดตามการจัดกิจกรรม และสืบค้นสารสนเทศเกี่ยวกับการเงิน การออม ฯลฯ หน้าเว็บไซต์ถูกออกแบบให้ดูสวยงามน่าสนใจพร้อมทั้งนำเสนอเนื้อหา ความเป็นมาของมุมความรู้ตลาดทุน ทรัพยากรสารสนเทศของมุมความรู้ตลาดทุน โครงการที่จัดทำกิจกรรม ภาพของกิจกรรม ข่าว Update เกี่ยวกับเรื่องการเงิน แหล่งสารสนเทศของตลาดทุน แนะนำหนังสือใหม่ หนังสือที่น่าสนใจ และหนังสือที่ได้รับรางวัลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้ง กระดานถาม - ตอบ โดยให้กลุ่มตัวอย่างสืบค้นสารสนเทศจากเว็บไซต์ดังกล่าว

2. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ มุมความรู้ ตลาดทุน สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.1 การฝึกอบรม เรื่อง การวางแผนและใช้จ่ายเงินอย่างชาญฉลาด เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบทดสอบความรู้ก่อน (Pre-test) และหลังการฝึกอบรม (Post-test) และแบบสอบถามความพึงพอใจ

2.2 การฝึกอบรมการทำบัญชีรายรับ-จ่าย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสำรวจทักษะ

2.3 การสืบค้นจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสำรวจทักษะ

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือฝึกอบรม เรื่อง การวางแผนและใช้จ่ายเงินอย่างชาญฉลาด ประกอบด้วย

1.1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.2 แบบสอบถามความพึงพอใจ

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบสำรวจทักษะการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

2.2 แบบสำรวจทักษะการสืบค้นจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความรู้ก่อนการฝึกอบรม เรื่อง “การวางแผนและใช้จ่ายเงินอย่างชาญฉลาด” หลังจากการฝึกอบรมแล้วให้กลุ่มตัวอย่าง ทำแบบทดสอบชุดเดิม และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ให้กลุ่มตัวอย่างทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย โดยทำการบันทึกลงในสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย “จดแล้วรวย” เป็นเวลา 3 เดือน แล้วให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสำรวจทักษะจากการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ให้กลุ่มตัวอย่างสืบค้นสารสนเทศจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเวลา 3 เดือน แล้วให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสำรวจทักษะ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติคำนวณเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบกับการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. การฝึกอบรมเรื่อง การวางแผนและใช้จ่ายเงินอย่างชาญฉลาด พบว่า คะแนนการทดสอบก่อนฝึกอบรมมีความสัมพันธ์คล้อยตามกันกับคะแนนทดสอบหลังฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

รายการที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ สำหรับรายการที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาหลังการฝึกอบรม ความรู้ที่ได้รับตรงตามความต้องการ ความเหมาะสมของเวลา กับเนื้อหา และความรู้ความเข้าใจเนื้อหา ก่อนการฝึกอบรมตามลำดับ

ระดับความพึงพอใจของผู้รับการอบรมต่อวิทยากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อวิทยากร ในระดับมากทุกรายการ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ การสามารถถ่ายทอดเนื้อหาวิชาให้ผู้ฟังเข้าใจได้ การตอบคำถามได้ถูกต้องตรงประเด็นเป็นที่เข้าใจได้ ใช้เวลาบรรยายในแต่ละหัวข้อได้เหมาะสม ความรอบรู้ในเนื้อหาที่บรรยาย การใช้สื่อและกิจกรรมที่น่าสนใจ และการจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่บรรยายได้อย่างต่อเนื่อง

เหตุผลที่ผู้รับการอบรมเข้าร่วมอบรมมากที่สุด คือ นำความรู้ไปใช้วางแผนในการใช้จ่ายเงิน รองลงมาคือ นำความรู้ไปแก้ไขปัญหาการเงิน นำความรู้ไปขอพหุติกรรมการใช้จ่ายเงิน นำความรู้ไปใช้เพื่อการออมและน้อยที่สุดคือ หากความรู้เพิ่มเติมเพื่อประกอบการเรียน และมีข้อเสนอแนะว่า เกิดการออมที่ดีขึ้นในชีวิตประจำวัน และจะการบอกวิธีการออมที่ดีต่อ ๆ กัน ควรจัดให้มีการให้ความรู้ด้านการออมและการวางแผนการเงิน อีกเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดเป็นอุปนิสัย และควรจัดการฝึกอบรมเช่นนี้ให้นักศึกษากลุ่มอื่นๆ อีกด้วย

2. การอบรมทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย พบว่า ทักษะจากการทำบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะในการทำบัญชีอยู่ในระดับมากทุกรายการ ได้แก่ ตระหนักในความสำคัญของการออม เห็นคุณค่าการออม บอกหลักวิธีการออม และสามารถออมทรัพย์ได้เพิ่มขึ้น การวางแผนการใช้จ่ายเงินเป็นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินใช้จ่ายเงินโดยมีการวางแผนทุกครั้ง ควบคุมการใช้จ่ายเงิน สามารถแก้ไขปัญหาทางการเงิน และมีวินัยทางการเงินตามลำดับ และมีข้อเสนอแนะว่า ควรทำบัญชีทุกวันอย่างต่อเนื่อง ควรสอนให้นักศึกษาทำบัญชีจนเป็นพื้นฐานของการวางแผนทางการเงิน ควรส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักใช้เงินอย่างเป็นระเบียบ และอาจารย์ควรแนะนำส่งเสริมให้นักศึกษาทุกคนทำบัญชี

3. การสืบค้นจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ผู้เข้าอบรมทุกคนเข้าใช้เว็บไซต์ โดยมีความถี่ในการใช้มากที่สุดคือ 4-6 วันต่อครั้ง รองลงมาคือ 7-9 วันต่อครั้ง และน้อยที่สุดคือ นานกว่า 10 วันต่อครั้ง ตามลำดับ เหตุผลที่ใช้เว็บไซต์มากที่สุดคือ ต้องการทราบหลักวิธีการออม รองลงมาคือ ต้องการแก้ไข ปัญหาทางการเงิน และน้อยที่สุดคือ ต้องการแก้ไขปัญหาครอบครัว ในด้านการนำความรู้จากเว็บไซต์ไปใช้มากที่สุดคือ วางแผนการเงิน รองลงมาคือ หากความรู้เพิ่มเติม และน้อยที่สุดคือ แนะนำบุคคลอื่นให้เข้าใช้ ส่วนเนื้อหาของเว็บไซต์ที่น่าสนใจ คือทุกคนได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ด้านทักษะจากการสืบค้นจากเว็บไซต์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า รายการที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ รู้จักคุณค่าของการใช้จ่าย รู้จักหลักวิธีการออม รู้จักการวางแผนการใช้จ่ายเงิน นำความรู้ไปแก้ไขปัญหาทางการเงิน เห็นคุณค่าการออม มีการแก้ไขพฤติกรรม การใช้จ่ายเงิน นำวิธีการวางแผนทางการเงินไปประยุกต์ใช้ นำความรู้ไปใช้ในการออม มีวินัยทางการเงิน ส่วนรายการที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือ มีจำนวนเงินเก็บสะสม และมีข้อเสนอแนะว่า ควรพัฒนาการออกแบบเว็บไซต์ให้น่าสนใจ และควรเพิ่มเนื้อหาสาระให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมออภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาจากผู้อบรมเรื่อง การวางแผน การใช้จ่ายเงินอย่างชาญฉลาด พบว่า เหตุผลในการเข้าร่วมฝึกอบรมในระดับมากที่สุดคือ ต้องการนำความรู้ไปใช้วางแผนในการใช้จ่ายเงิน สำหรับการนำความรู้จากเว็บไซต์ไปใช้ที่ระดับมากที่สุดคือ เพื่อใช้วางแผนการเงิน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวรรณ อภัยวงศ์ (2550) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน มีหนี้สิน และสำหรับความต้องการความรู้สำหรับนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน กล่าวคือ รูปแบบที่นักศึกษาต้องการ ได้แก่ การฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ความรู้จากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้สืบเนื่องจาก

เหตุผลประการสำคัญของการวางแผนการใช้จ่ายเงิน คือ หากเรามีความรู้ในการวางแผนการในการใช้จ่ายเงินทำให้สามารถนำความรู้ดังกล่าวไปสร้างกระบวนการวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินของแต่ละบุคคล โดยเริ่มตั้งแต่การรู้จักใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายได้ และมีการวางแผนออมเงินไว้สำหรับจุดมุ่งหมายในอนาคต หรือไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ดังนั้นผลจากการวางแผนการเงินที่ดี และการมีวินัยในการปฏิบัติตามแผนการเงินดังกล่าวอย่างเคร่งครัด จะช่วยให้มีฐานะทางการเงินดีขึ้น ทำให้รู้จักใช้เงินทุกบาททุกสตางค์อย่างคุ้มค่าที่สุด ทำให้ออมเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ท้ายที่สุดทำให้รู้ว่าควรใช้จ่ายเงินอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินที่ตั้งไว้ (วางแผนการเงินและชีวิตให้มั่นคงและมั่นคง, 2550) สอดคล้องกับ เบนจามิน แฟรงคลิน (1706-1790) กล่าวว่า “หากท่านต้องการความร่ำรวย จงคิดถึงการเก็บออมมากพอ ๆ กับการหามาได้” (รายนวล, นามแฝง, 2551) สอดคล้องกับสภาวะของสังคมโลกปัจจุบันกำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ส่งผลให้ได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นการที่จะพัฒนาตนเองให้เกิดความสมดุล สามารถปรับตัวเองให้มีชีวิตเป็นสุขนั้น จำเป็นต้องพัฒนาคนโดยการเสริมสร้างค่านิยมที่เหมาะสม ได้แก่ การพึ่งตนเอง การขยันหมั่นเพียร การฝึกตนเองในความรับผิดชอบ การใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว การหารายได้ที่เหมาะสม หลีกเลี่ยงการพึ่งผู้อื่น การประหยัดและอดออม และการฝึกฝนตนเองเรื่องการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับฐานะ (ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย, 2550) ดังนั้นคนในสังคมจึงควรร่วมกันสร้างค่านิยมการใช้จ่าย กล่าวคือ “ใช้เงิน เก็บเงิน ไม่เป็นหนี้” ทั้งนี้เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

นอกจากนี้ผลการประเมินการฝึกอบรมสอดคล้องกับผลการศึกษาของโรงเรียนบ้านตาบุง (2550) พบว่า ผลที่เกิดขึ้นและที่ปรากฏจากการใช้นวัตกรรมจากการพัฒนาคุณลักษณะการออมให้นักเรียนมีวินัยในการใช้จ่ายของโรงเรียนบ้านตาบุงที่ปรากฏขึ้น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการใช้จ่ายของนักเรียน รวมทั้งนักเรียนเห็นคุณค่าของเงินมากขึ้น

2. การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เป็นจุดเริ่มของการสร้างวินัยด้านการออม โดยการแยกเป็นรายได้ที่ได้รับ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้รับรู้ถึงที่มาของรายได้และรายจ่าย และเป็นส่วนที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมการใช้เงินในการดำเนินชีวิต ความสำคัญ

ของการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายคือ ส่งผลให้บุคคลตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าในการออม รู้จักวิธีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ทั้งนี้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เงิน ใช้จ่ายเงินโดยมีการวางแผนทุกครั้ง ควบคุมการใช้จ่ายเงิน สามารถแก้ไขปัญหาทางการเงิน ตลอดจนมีวินัยทางการเงิน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550 ; ทำบัญชีครัวเรือนสยบหนี้สิน, 2550 ; ปัทมญา บุญอนันต์, 2550) สอดคล้องกับ “โครงการชวนน้องลงบัญชีทดแทนคุณ” พบว่า เยาวชนที่ผ่านการอบรมจะได้เรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือนอย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนทางความคิดให้เกิดการลดละเลิกใช้จ่ายสิ่งฟุ่มเฟือยต่าง ๆ รู้จักการเก็บออม รู้คุณค่าของการใช้เงิน ฐานะการเงินของครอบครัว ยังจะก่อให้เกิดเงินออม ทำให้ครอบครัวมีความสุข และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการขจัดปัญหาความยากจนสืบเนื่องจากคนเราเมื่อได้มีการลงบัญชีก็จะรู้สึกดี รู้วิธีใช้จ่าย ทำให้มีความตระหนักในการจ่ายเงินก่อให้เกิดการออมในที่สุด เพราะการมีเงินออมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความมีอยู่มีกิน (ฝึกเยาวชนให้ลงบัญชี รู้วิธีอดออมเพื่อทดแทนคุณ, 2548)

ดังนั้นหากทุกคนเห็นความสำคัญและสามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินของตนเองได้ เท่ากับว่ารู้จักความเป็นคน ได้พัฒนาตนเองให้เป็นคนมีเหตุผล เป็นคนรู้จักพอประมาณ เป็นคนรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน และรักประเทศชาติมากขึ้น จึงเห็นได้ว่า การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย คือวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม พอดี สอดคล้องถูกต้องตามกฎหมายธรรมชาติที่มีทั้งความเป็นเอกภาพและดุลยภาพอยู่เสมอ

3. ผลการศึกษาการสืบค้นจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ผู้เข้าอบรมทุกคนได้เข้าใช้เว็บไซต์ มีความถี่ในการเข้าใช้มากที่สุดคือ 4-6 วันต่อครั้ง เนื่องจากการใช้อินเทอร์เน็ตได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน และในมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาด้านการศึกษา สอดคล้องกับ ปราณี เอี่ยมลออภักดี (2552); ชนิษฐา จันทรเพิ่ม และอรพรรณ ภูมิพัฒนานนท์ (2552); เพชรธิดา บุญหนู และธิดาพร โตสติ (2547) พบว่า มีการใช้อินเทอร์เน็ตทุกวัน วัตถุประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตคือ เพื่อการค้นคว้าข้อมูล ข่าวสาร งานวิจัย เพื่อการศึกษาและเพิ่มพูนความรู้เป็นส่วนใหญ่ และใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการติดตามข่าวสารของหน่วยงานและ

สถาบันอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

4. ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลที่ท่านเข้าไปใช้ เว็บไซต์มากที่สุดคือ ทราบหลักวิธีการออม สอดคล้องกับผลการสำรวจของศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (การออมของคนไทยในปัจจุบัน, 2550) พบว่า คนไทยส่วนใหญ่มีการเก็บออม ร้อยละ 99.9 โดยคนที่ไม่มีหนี้ จะมีการเก็บออมร้อยละ 29.4 ส่วนคนที่ไม่มีหนี้จะมีการออมที่น้อยกว่ามาก ประมาณร้อยละ 7.1 โดยจะแบ่งไปใช้หนี้ถึง ร้อยละ 25.8 ซึ่งการออมของคนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ คือ มีการออมสะสมส่วนใหญ่น้อยประมาณ 1-3 เท่าของรายได้ทั้งปี และที่น่าสังเกตคือ กลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จะมีการออมเฉลี่ยต่อเดือนต่ำมาก เฉลี่ยประมาณร้อยละ 4.15 ของรายได้ จึงสรุปได้ว่า คนไทยยังมีการออมอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ซึ่งจะเป็นอนาคตของประเทศไทยนั้น มีพฤติกรรมการบริโภคนิยม เก็บออมน้อยมาก ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อประเทศในอนาคต สอดคล้องกับ สุวรรณ วลัยเสถียร (2551) กล่าวว่า พ่อแม่ควรปลูกฝังให้ลูกมีนิสัย ประหยัดและอดออม ถ้าสิ่งเหล่านี้อยู่ในใจเด็กตลอดเวลาก็จะสามารถนำไปปฏิบัติในเรื่องออมได้ง่ายขึ้น ฉะนั้นเรื่อง การได้รับสารสนเทศและการปลูกฝังนิสัยที่ดีสำหรับเด็กมีความสำคัญและเริ่มฝึกฝนตัวเองตั้งแต่วัยนี้ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จะได้รับการออม มีคุณภาพ มีความพร้อม มีการออม การประหยัด หรือการยึดแนวทางการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นการสร้างสิ่งที่จะช่วยให้สามารถที่จะเติบโตขึ้นและฟันฝ่าปัญหาเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีที่สุด และจะสามารถพัฒนา มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในส่วนของตัวเอง และมีส่วนทำให้สังคมดีขึ้น

5. ข้อเสนอแนะพบว่า ผู้อบรมต้องการเห็นการพัฒนาและการออกแบบเว็บไซต์ให้น่าสนใจมากขึ้น รวมทั้งควรเพิ่มเนื้อหาสาระให้หลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องจากการออกแบบเว็บไซต์มีส่วนที่สำคัญที่จะสามารถสร้างความประทับใจให้กับผู้ใช้ บริการและอยากกลับมาใช้บริการอีกต่อไปในอนาคต การเริ่มต้นมองหาแนวคิดในการออกแบบเพื่อสร้างข้อเปรียบเทียบให้เห็นข้อแตกต่างนั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะปัจจุบันมีเว็บไซต์จำนวนมาก และเกิดขึ้นมาใหม่ทุกวัน ผู้ใช้บริการมีทางเลือกมากขึ้น ความรู้สึก ความสัมพันธ์ที่ผู้ใช้มีการต่อเว็บไซต์ย่อมเป็นสิ่งที่ดี ดังนั้นการออกแบบต้องสร้างให้เหนือตัวเองและก็ต้องเหนือคู่แข่งอีกด้วย จึงจะเรียกได้ว่าชนะทั้งใจตัวเองและ

ชนะใจทั้งผู้ใช้บริการ ความสำคัญของการออกแบบต้องมองไปที่ความชัดเจนของเป้าหมาย จึงจะสามารถสร้างความเชื่อถือและดึงดูดความสนใจของผู้ใช้ได้มากกว่าเว็บไซต์อื่น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การฝึกอบรมเรื่อง การวางแผนและใช้เงินอย่างชาญฉลาด พบว่า คะแนนการทดสอบก่อนฝึกอบรมมีความสัมพันธ์คล้อยตามกันกับคะแนนทดสอบหลังฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อเนื้อหาและต่อวิทยากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รายการที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ เหตุผลที่ผู้รับการอบรมเข้าร่วมอบรมมากที่สุดคือ การนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนการใช้จ่ายเงิน และมีข้อเสนอแนะว่า ทำให้เกิดการออมที่ดีขึ้นในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งมีการบอกวิธีการออมที่ดีต่อ ๆ กันด้วย ควรจัดให้มีการให้ความรู้ด้านการออม และการวางแผนการเงินขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดเป็นอุปนิสัย ทั้งนี้ควรจัดให้มีการฝึกอบรมดังกล่าวแล้วให้นักศึกษากลุ่มอื่น ๆ อีกด้วย

2. การอบรมทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย พบว่า ทักษะจากการทำบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะในการทำบัญชีอยู่ในระดับมากทุกรายการ และมีข้อเสนอแนะว่าควรทำบัญชีทุกวันอย่างต่อเนื่อง ควรสอนหรืออบรมให้นักศึกษาทำบัญชีจนเป็นพื้นฐานของการวางแผนทางการเงิน ตลอดจนส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักใช้เงินอย่างเป็นระเบียบ นอกจากนี้อาจารย์ควรแนะนำส่งเสริมให้นักศึกษาทุกคนรู้จักการทำบัญชี

3. การสืบค้นจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ผู้เข้าอบรมทุกคนได้เข้าใช้เว็บไซต์มีความถี่ในการเข้าใช้มากที่สุดคือ 4-6 วันต่อครั้ง เหตุผลที่ท่านเข้าไปใช้เว็บไซต์มากที่สุดคือ ทราบหลักวิธีการออม รองลงมาคือ ต้องการแก้ปัญหาทางการเงิน และน้อยที่สุดคือ แก้ไขปัญหาครอบครัว นำความรู้จากเว็บไซต์ไปใช้มากที่สุดคือเพื่อใช้วางแผนการเงิน รองลงมาคือ หาความรู้เพิ่มเติม และน้อยที่สุดคือ แนะนำบุคคลอื่น เนื้อหาของเว็บไซต์น่าสนใจ ทุกคนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ด้านทักษะการสืบค้นจากเว็บไซต์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบ

ว่า รายการที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือ มีจำนวนเงินเก็บสะสม และมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการพัฒนาออกแบบเว็บไซต์ให้น่าสนใจมากขึ้นและควรเพิ่มเนื้อหาสาระให้หลากหลายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ส่วนใหญ่ต้องการมีความรู้ไปใช้วางแผนในการใช้จ่ายเงิน ดังนั้นมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะทำโครงการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะชีวิต ได้แก่ การอบรม การวางแผนการเงิน ค่ายพัฒนาทักษะการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เป็นต้น เพื่อส่งเสริม กระตุ้น ขยายผลและต่อยอดให้นักศึกษากลุ่มอื่น ๆ ต่อไป
2. ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ใช้เว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการเงิน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรพัฒนา ปรับปรุงเว็บไซต์ให้น่าสนใจอยู่เสมอ และควรเพิ่มเนื้อหาสาระให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามควรสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายการเก็บออม รวมทั้งช่วยปลูกฝังในเรื่องของการประหยัดด้านอื่น ที่นอกเหนือจากการประหยัดเงิน เช่น การประหยัดพลังงาน การใช้สิ่งของอย่างรู้คุณค่า การอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการได้รับคำปรึกษา ความช่วยเหลือและความร่วมมืออย่างดียิ่งจากบุคลากรหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา รองศาสตราจารย์ ดร.วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนา ศิรินาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุ่งศักดิ์ วิลามาต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลมาต ปฐมวณิชกุล ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต ชัยเกียรติธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร ทองสอดแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไปรมา เอียงราช และอาจารย์

รุ่งทิวา ศรีวิโรจน์ ที่กรุณาให้แนวคิด และคำปรึกษา

ขอขอบคุณผู้บริหาร บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และนักศึกษาสาขาการตลาด ที่เป็นกำลังที่สำคัญในการจัดกิจกรรมจนประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2550). **ปรับทางเปลี่ยนทิศพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยงานบัญชี**. ค้นเมื่อ 10 เมษายน 2251, จาก <http://www.cad.go.th/>
- การออมของคนไทยในปัจจุบัน. (2550, 19-21 สิงหาคม).
- สยามธุรกิจ. ค้นเมื่อ 25 เมษายน 2251, จาก http://www.siamturakij.com/home/news/display-news.php?news_id=6718
- ชนิษฐา จันท์เพิ่ม และอรพรรณ ภูมิพัฒนานนท์. (2552). **พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง**. ปัญหาพิเศษ วท.บ. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ทำบัญชีครัวเรือนสยบหนี้สิน. (2550, 18 กันยายน). **เดลินิวส์**. จาก <http://www.dailynews.co.th/> rk
- ปัทมญา บุญอนันต์. (2550). **ออมอย่างไรให้มีสุข**. ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2551, จาก <http://webhost.cpd.go.th/cooptrain/download/>
- ปราณี เอี่ยมล่อภักดี. (2552). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย**. กรุงเทพฯ : คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ฝึกเยาวชนให้ลงบัญชี รู้วิธีออมเพื่อทดแทนคุณ. (2548, 20 ธันวาคม). **แนวหน้า**. จาก <http://www.socialwarning.m-society.go.th/socwam/data/>
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

